
MIKECZ DÁNIEL

Komoly tét és sőralátét

Szerzői információ:

Mikecz Dániel

Politológus (ELTE ÁJTK), 2008-ban felvételt nyert az ELTE ÁJTK politikatudományi doktori iskolájába, s emellett tanulmányokat folytat a berlini Freie Universitätén is. Fő érdeklődési területe: társadalmi mozgalmak, társadalmi hálózatok.

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Mikecz Dániel. „Komoly tét és sőralátét.”

Információs Társadalom IX, 3. szám (2009): 103–105.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.IX.2009.3.7>

A folyóiratban közölt művek

a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0

Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.

I
N
F
O
R
M
Á
C
I
Ó
S

T
Á
R
S
A
D
A
L
O
M

Komoly tét és sőralátét

Az észteknek a 2007. évi általános választások után a 2009-es európai parlamenti választásokon is lehetőségük nyílik voksaik elektronikus úton való leadására, mégis lehet, hogy egyedül maradnak ebben a tekintetben Európában. Az e-voting, amely első hallásra progresszív társadalmi-politikai innovációnak tűnik, leginkább mégis az európai baloldali mozgalmak rosszállását váltja ki. Ausztriában a hallgatói önkormányzatok elektronikus választását ellenzők szerveztek széles körű mozgalmat, a német szövetségi alkotmánybírók idejéig pedig alkotmányellenessé minősítette az intézményt.

Az Európai Unió az információs társadalom politikai és gazdasági döntéshozói és kutatói számára talán a legfontosabb viszonyítási pont Magyarországon. A sokak által és sokszor kárhóztatott európai bürokráciának köszönhetjük azokat a dokumentumokat, amelyek képesek korántsem terjengős stílusban összefoglalni és egyúttal meghatározni egy-egy terület fejlődési irányait. Munkánk során használjuk az Eurostat mutatókat, a Bizottság által kiadott tanulmányokat, jelentéseket. Természetesen az Uniót is joggal érheti kritika, az európai integráció demokratikusságának része annak elutasítása is, mégis az EU az egyetlen szupranacionális szervezet, amelynek egyik – az utóbbi évtizedekben egyre fontosabbá váló – intézményét a tagállamok polgárai közvetlenül választhatják meg.

Erről az utóbbi mozzanatról azonban joggal feledkeznek meg az intergráció kritikussai, ugyanis az Unió másik két döntéshozó szerve, a Tanács és a Bizottság nem felelős a demokratikusan választott parlamentnek. A Tanácsot még el lehet képzelni egy kétkamarás törvényhozás második kamarájaként, hiszen a tagállamok kormányai képviselik itt magukat a legmagasabb szinten, a Bizottság azonban nem úgy működik, mint egy parlamentális rendszer kormánya: nem felelős az Európai Parlamentnek, összetételét elsősorban a tagállami politikai háttéralkuk határozzák meg, karakterét tekintve pedig inkább hasonlít technokrata társadalomtervezők gyülekezetére, mint felelős demokrata politikusok testületére.

Tudományos kutatások, fiataloknak szóló önkéntes programok, testvérvárosi együttműködések, valamint az egységes európai felsőoktatási tér kialakulását előmozdító és egyúttal az interkulturális poharzásnak is helyet adó Erasmus-program által nyújtott lehetőségek is azt a célt szolgálják, hogy a derék európai polgárok közelebb érezzék magukhoz az Uniót.

Demokrácia és európai identitás: ezt a célt szolgálhatná az európai szintű e-voting, az elektronikus szavazás intézménye is. Az e-voksolás bevezetése mellett érvelők szerint növelhető lenne általa a választásokon való részvétel, a szavazók azonosulhatnának az Unióval, ráadásul az új intézmény pont azt a fiatalabb korosztályt lenne képes megszólítani, amelynek tagjai ugyan távol maradnak a választásoktól, de fenntartások nélkül használják az elektronikus banki szolgáltatásokat, az interneten keresztül vá-

sárolnak, s így fizetnek elő különböző szolgáltatásokra. Ugyanakkor egyes kutatások ennek éppen az ellenkezőjét mutatják.

Az elektronikus szavazás előtt a választói viselkedéssel kapcsolatos megfontolásokon kívül technikai és jogi akadályok is állnak. Az elektronikus szavazás lebonyolítására szolgáló rendszerek korántsem működnek kifogástalanul. Elég, ha rákeresünk az angol nyelvű Wikipedia electronic voting szócikkére, amelyben külön szakasz foglalkozik a technikai problémákkal. Legutóbb a finn legfelsőbb bíróság azért semmisítette meg egy kísérleti helyi elektronikus választás eredményeit, mert a szavazatok két százalékának nyoma veszett.

Ne legyenek illúzióink: hagyományos választáson is elképzelhetők ilyen arányú hibák, de ezekre nem mindig derül fény, s a választás eredményét számos olyan biztonsági intézkedés legitimálja, mint a szavazatszámláló bizottságok delegálásának eljárási szabályai és ügyrendje, valamint a külföldi megfigyelők jelenléte, és jelentős védelmi funkciót töltenek be a szavazási procedúrához kötődő hagyományok is.

Ausztriában 2009 májusában elektronikus úton folyt le a hallgatói önkormányzatok megválasztása. Az e-szavazást ellenző csoportok soralátétekre nyomtatták ellenérveiket. Szerintük az otthonról való elektronikus szavazás során az egyik legfontosabb demokratikus választási elv, a voksolás titkossága sérülhet. Ki garantálja, hogy a választópolgár csupán azonosító kártyája társaságában fontolja meg, kire adja szavazatát, és nem ül mellette egy családtag, barát vagy harcostárs, hogy „támogassa” az egyedüli helyes döntés meghozásában? Hogyan lehetséges a szavazás biztonságát szavatolni, amikor „botok” ezrei ostromolják számítógépünket? És vajon mennyit érhet egy, a valódi pártpreferenciákat felfedő címlista?

Az osztrák aktivisták másik kifogása abban az esetben is érvényes, ha az elektronikus voks leadása mégsem otthonról, hanem szavazófülkéből történik. Joggal merül fel az a kérdés, hogy mi történik ezután a szavazattal? Az elektronikus választási rendszerekkel ugyanis nem az a legnagyobb probléma, hogy képesek elromlani, hanem az, hogy nem tudjuk, hogyan működik az a bizonyos fekete doboz. Amennyire képes lenne az elektronikus szavazás mozgósítani a digitális bennszülötteket, ugyanígy alkalmat adhatna találgatásokra, az eredmények megkérdőjelezésére is. A szavazatok egyszerű, kézi összeszámolása ugyanis mindenki számára átlátható folyamat még akkor is, ha a későbbi mandátumszámítás matematikai képletei nem feltétlenül érthetők minden állampolgár számára, az elektronikus szavazás működésének megértéséhez azonban speciális szaktudásra van szükség. Ez volt a német szövetségi legfelsőbb bíróság legfontosabb érve, amikor helyt adott a Chaos Computer Club beadványának, s alkotmányellenesnek minősítette a számítógépes választási apparátust: a szavazás átláthatósága, a folyamat nyitottsága ugyanis alkotmányos követelmény a demokratikus rendszerekben, míg a voksok megszámlálásának, az eredmény megállapításának gyorsasága nem az.

Pippa Norris egyik tanulmányában arra a következtetésre jut, hogy ha az internet nem is alkalmas a választójog közvetlen gyakorlására, de nyitottabbá teheti a társadalmi nyilvánosságot, kibővítheti az egyéb participációs lehetőségeket, s teret adhat az azonos értékrendű és hasonló fejleményekben érdekelt egyének egymásra találásának és hálózati szerveződésének. A választások alkalmából a szavazóurnáknál való megjelenés a demokratikus politikai participáció legrégebben intézményesített, legegyszerűbb módja. Talán érdemes volna meghagyni a tavaszi választási vasárnapok közösségi élményét mindannyiunk számára!